

2020-10-22
S2020/07838 (delvis)

Socialdepartementet

Inspektionen för vård och omsorg
Box 45184
104 30 Stockholm

Uppdrag att beskriva risker med bristande tillgänglighet och lämna förslag på tillsyn

Regeringens beslut

Regeringen ger Inspektionen för vård och omsorg (IVO) i uppdrag att lämna förslag på hur myndigheten kan utveckla sin tillsyn utifrån de risker som bristande tillgänglighet i hälso- och sjukvården kan medföra för patientsäkerheten samt andra konsekvenser ur ett patientperspektiv. Vidare ska IVO beskriva de rättsliga förutsättningarna som myndigheten har att bedriva tillsyn utifrån olika aspekter av tillgänglighet, såsom kötider och den nationella vårdgarantin. I det ingår även att analysera huruvida myndigheten har tillräckliga rättsliga möjligheter att agera, t.ex. i form av vite eller sanktioner, när det gäller sin tillsyn inom tillgänglighetsområdet. Av analysen ska det framgå i vilka situationer myndigheten i så fall skulle kunna ålägga huvudmän vite eller sanktioner i de fall då vårdgarantin inte uppfylls.

IVO ska även beskriva den tillsyn som myndigheten redan i dag gör av risker som har koppling till bristande tillgänglighet i hälso- och sjukvården.

För att belysa området ytterligare ska myndigheten göra en internationell utblick, främst till de nordiska grannländerna, för att beskriva hur tillsyn av tillgänglighet i hälso- och sjukvården bedrivs i andra närliggande länder.

IVO ska även lämna förslag på hur iakttagelser från tillsynsverksamheten kan redovisas samt följas upp av myndigheten.

Inom uppdraget ska IVO beskriva vilka förutsättningar som är nödvändiga i form av datatillgång och annan infrastruktur för att kunna utveckla tillsynen utifrån ovanstående.

IVO ska i uppdraget samråda med patient- och professionsföreträdare, vård- och omsorgsgivare samt andra berörda myndigheter och aktörer. IVO ska även samråda med Delegationen för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården (S 2020:12).

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 15 juni 2021.

Bakgrund

Grundprincipen i svensk hälso- och sjukvård är att vården ska ges efter behov och på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska även vara lätt tillgänglig. En tillgänglig vård innebär bland annat en vård som är lätt att komma i kontakt med och som ges i rimlig tid utifrån behov. Den nationella vårdgarantin anger hur länge en person som längst ska behöva vänta på vård. Garantin är författningsreglerad och regionerna är skyldiga att hålla tidsgränserna. Långa väntetider är dock en fortsatt utmaning för hälso- och sjukvården. Brister i tillgängligheten kan medföra patientsäkerhetsrisker i form av till exempel fördröjd eller utebliven diagnos som sin tur kan leda till en vårdskada för patienten. Långa väntetider kan även orsaka andra negativa konsekvenser för patienten tex. oro, stress och rädsla. I längden kan detta påverka förtroendet för hälso-och sjukvården.

Det är viktigt att hälso- och sjukvården organiseras på ett sådant sätt att den främjar en god och likvärdig tillgänglighet för patienter i hela landet. Vidare ska den utformas så att den inte utestänger personer med särskilda behov, såsom tex. personer med funktionsnedsättning eller personer som har ett annat modersmål än svenska.

Fokus på ökad tillgänglighet till hälso- och sjukvården genomsyrar regeringens satsningar under mandatperioden. Av januariavtalet framgår bl.a. att köerna till vården ska kortas, patienternas rättigheter ska stärkas och principen om vård efter behov tryggas. Vidare framgår att vite eller sanktioner ska kunna åläggas huvudmän som inte uppfyller vårdgarantin, om det visar sig att andra åtgärder inte räcker till.

I juni 2019 slöt regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) en överenskommelse om en ny, uppdaterad kömiljard (S2019/02871). Kömiljarden utvecklades vidare i överenskommelsen Ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården 2020 (S2019/05300). Regeringen satsar även på att förbättra

tillgängligheten till cancervården genom årliga överenskommelser med SKR som fokuserar på arbetet med standardiserade vårdförlopp (S2019/05297). Likaså har regeringen tagit flera initiativ till att öka tillgängligheten till vård för personer med psykisk ohälsa, bl.a. genom en överenskommelse med SKR (S2020/00441). Regeringen har också gett Socialstyrelsen i uppdrag att bl.a. följa och analysera utvecklingen av väntetider och vårdköer inom hälso- och sjukvården (S2020/05634). I augusti 2020 tillsatte regeringen även en kommitté i form av en delegation som ska verka för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården, med fokus på kortare väntetider (S 2020:12).

Dessa satsningar har i varierande utsträckning påverkats av att hälso- och sjukvården under våren 2020 har behövt ställa om för att hantera utbrottet av covid-19. En stor mängd planerade besök och operationer har behövt skjutas upp för att säkerställa omhändertagandet av såväl virusmittade patienter som av patienter med andra akuta och svåra sjukdomstillstånd. De uppdämda vårdbehov som har uppstått som en konsekvens av utbrottet av covid-19 aktualiserar frågan om risker med bristande tillgänglighet ytterligare.

IVO har som tillsynsmyndighet en central roll i att uppmärksamma brister i patientsäkerheten och att agera utifrån dessa risker. Tillgänglighet inom hälso- och sjukvården är en grundläggande fråga för invånarnas förtroende för sjukvården och det är viktigt att IVO:s tillsyn bidrar till ökad tillgänglighet.

Ärendet

Regeringen ger IVO i uppdrag att lämna förslag på hur myndigheten kan utveckla sin tillsyn utifrån de risker som bristande tillgänglighet i hälso- och sjukvården kan medföra för patientsäkerheten samt andra konsekvenser ur ett patientperspektiv. Vidare ska IVO beskriva de rättsliga förutsättningarna som myndigheten har att bedriva tillsyn utifrån olika aspekter av tillgänglighet, såsom kötider och den nationella vårdgarantin. I det ingår även att analysera huruvida myndigheten har tillräckliga rättsliga möjligheter att agera, t.ex. i form av vite eller sanktioner, när det gäller sin tillsyn inom tillgänglighetsområdet. Av analysen ska det framgå i vilka situationer myndigheten i så fall skulle kunna ålägga huvudmän vite eller sanktioner i de fall då vårdgarantin inte uppfylls.

IVO ska även beskriva den tillsyn som myndigheten redan i dag gör av risker som har koppling till bristande tillgänglighet i hälso- och sjukvården.

För att belysa området ytterligare ska myndigheten göra en internationell utblick, främst till de nordiska grannländerna, för att beskriva hur tillsyn av tillgänglighet i hälso- och sjukvården bedrivs i andra närliggande länder.

IVO ska även lämna förslag på hur iakttagelser från tillsynsverksamheten kan redovisas samt följas upp av myndigheten.

Inom uppdraget ska IVO beskriva vilka förutsättningar som är nödvändiga i form av datatillgång och annan infrastruktur för att kunna utveckla tillsynen utifrån ovanstående.

Regeringen bedömer att kostnaderna för uppdragets genomförande under 2021 uppgår till högst 1 500 000 kronor.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Eva Molander

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA

Finansdepartementet/K

Regeringskansliets förvaltningsavdelning

Socialutskottet

Socialstyrelsen

Delegationen för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården (S 2020:12)